

memory in Africa or already have expertise in this area – will find this book valuable. The fact that its content can be accessed freely is particu-

larly important as increasing access to scholarship in this key area of research that takes a non-disciplinary approach is extremely important.

Monika Metyková (University of Sussex)

Andrea Svobodová. Vietnam vzdálený i blízký. Potomci Vietnamců v Česku. Praha: Karolinum, 2024. 155 s. ISBN 978-80-246-5620-5

Vietnamcům žijícím v České republice již byla věnována řada studií. Není divu, jedná se o třetí nejpočetnější národnostní menšinu (nepočítáme-li Slováky, pak dokonce druhou nejpočetnější), přičemž počátek migračních vazeb mezi českými zeměmi a Vietnamem sahá již do padesátých let minulého století. Přesto řada témat dosud stála stranou badatelské pozornosti a knižně vydaná disertace z pražské přírodovědecké fakulty jedno z nich uchopila velice důkladně. Její autorka se zaměřila na adolescentní druhou generaci imigrantů, u jejichž příslušníků ovšem nestudovala „objektivní“ charakteristiky, nýbrž vlastní zakoušení (tvorba a vyjednávání) identity, skutečnost, že „potomci Vietnamců během svého dospívání čelí odlišným výzvám než jejich [čeští] vrstevníci“ (s. 14).

I když kniha nezapře charakter přepracované disertace (zbytečně „školská“ je především teoreticko-metodologická kapitola, zatímco na mnoha dalších místech Svobodová teorii s výzkumem propojuje

organičtěji), je to dílo zdařilé jak výzkumně, tak prezentačně. Autorka promyšleně zkombinovala výsledky terénního antropologického výzkumu s dalšími informačními zdroji (od kvantitativních dat až po sledování sociálních sítí) a s pregnantní znalostí širokého spektra aktuální literatury (poskytující jak teoretické ukotvení, tak komparativní vhledy do problematiky). Ve svém výkladu pak někdy šla cestou „frontální“ prezentace, jindy se odrazila od konkrétních biografických narativů, své závěry však téměř vždy formulovala hutně a přitom srozumitelně, takže je radost je číst.

Po již zmíněné teoreticko-metodologické kapitole Svobodová prostřednictvím kvantitativních dat představila svůj terén jako celek, čímž odůvodnila vlastní výzkum. I když většina Vietnamců nepřichází do České republiky s intencí usadit se zde, mnohdy k tomu dochází, a to i při současném udržování silných vazeb na zemi původu, což se v modifikované formě přenáší i na jejich

děti. Děti narozených v hostitelské zemi je navíc hodně, tvoří téměř třetinu naší vietnamské menšiny. Následující tři kapitoly, které prezentují jádro výzkumu i knihy, proto přinášejí vskutku zásadní informace širšího společenského významu.

Autorka se nejprve zaměřila na tvorbu identity dětí a dospívajících Vietnamců a na její transnacionální charakter. Zdůraznila přitom rodinné a příbuzenské vazby, včetně víceméně nezpochybnitelné úcty vůči rodičům a důrazu kladeného na vzdělání a sociální vzestup, ale z druhé strany rovněž vliv českých chův, vzdělávacího systému a vrstevníků. Všechny tyto vlivy se projevily jak v sebepojetí účastníků výzkumu, tak v praktických záležitostech, jako jsou trávení volného času nebo genderové role, většinou jako důsledek aktivních postojů a reflektovaného vyjednávání. Tím spíše platilo v případě volby partnera a problematice mezikulturního soužití, jimž byla věnována čtvrtá kapitola. Svobodová na jednu stranu doložila větší důležitost kulturní identity před pouhou etnicitou, současně však upozornila na hybridní charakter této identity, typicky detekovatelný v případě genderových rolí. Čeští Vietnamci (a ještě spíše Vietnamky) nechtějí replikovat tradiční patriarchální a patrilineární principy vietnamských manželství, a to ani když (prozatím většinou) jako partnery upřednostňují Vietnamce.

V následující kapitole se autorka vrátila ke konstruování identit v lo-

kálních i transnacionálních vztazích i ve vazbě na (askribovanou) etnicitu. Prostřednictvím konkrétních příběhů i teoretické reflexe ukázala „děděný“ i znovunabývaný vztah Vietnamců žijících v České republice k Vietnamu, jejich sebevymezení vůči dominantní kultuře české i nechtěným formám či stereotypům kultury vietnamské, stejně jako vzhledem k etnicitě a jejím vnějším znakům. Zatímco v předchozích kapitolách jejich shrnutí nebylo než právě tím, zde se posunulo do roviny interpretační, k otázce mají-li výsledné identity transnacionální charakter. Tím si autorka připravila půdu pro načrtnutí různých podob transnacionalismu konkrétních aktérů, měnících se jak případ od případu, tak v čase a v jejich individuálních trajektoriích. Přičemž „přestože jsou hrdí na svůj vietnamský původ, nechtějí být nahlíženi pouze prizmatem této etnické kategorie“ (s. 136).

Je-li výklad Andrey Svobodové důkladný a přesvědčivý, neznamená to, že je všezahrnující. Sama autorka upozornila, že do výzkumu nezahrnula rodiče svých respondentů, i když by tak ráda učinila v budoucnosti. Jako neméně důležité se mi jeví systematické opomíjení religiozity, tím spíše, že jednou z vděčně citovaných autorek je americká socioložka Peggy Lewitt, která několik svých prací zasvětila právě významu náboženství v transnacionálních vazbách a polích. Přitom sice může být namítnuto, že deklarovaná religiozita vietnamské společnosti je

vzhledem k tamnímu politickému režimu velmi nízká, autorka se však nenamáhala učinit ani toto prohlášení. Nízká nadto neznamená nulová, a jak ukazují výzkumy Zdeňka Vojtíška, důležité a rostoucí projevy (různých typů) religiozity mezi vietnamskými imigranty nacházíme i v České republice. Spíš se zdá, že autorka toto důležité téma z neznalosti pominula. V knize se sice několikrát píše o konfuciánském základu vietnamské kultury (což je samo o sobě nepřesné), asi na dvou místech o kultu předků a jednou o hlouběji neanalyzovaném konfliktu náboženských identit, to je však nedostatečné a zavádějící. Deklarovaně nejpočetnějším vietnamským náboženstvím je totiž buddhismus

(následovaný křesťanstvím) a různé podoby těchto a dalších věr jsou přinejmenším pro část Vietnamců nepominutelnou součástí i jejich života v České republice, stejně jako vazeb na Vietnam. A pokud tomu tak u dospívajících není – podobně jako je nízká religiozita srovnatelných kohort české majority –, mělo to být předmětem výzkumu a nikoli dohadem recenzenta.

Třebaže *Vietnam vzdálený i blízký* Andrey Svobodové není ve všech směrech dokonalý, otvírá důležité téma a je nepominutelným přírůstkem do již docela rozsáhlé literatury věnované Vietnamcům v České republice. Věru zdařilá disertační práce!

Zdeněk R. Nešpor
(Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., FHS UK Praha)